

WILDE ZWIJNEN IN LIMBURG

Bij Wilde zwijnen zullen de meeste mensen eerst aan de Veluwe denken. Toch herbergt ook Limburg een unieke zwijnenpopulatie. Uniek, omdat deze zwijnen de enige van nature voorkomende populatie in Nederland zijn. Alle zwijnen op de Veluwe zijn afstammelingen van uitzetprojecten ten behoeve van de jacht. In Midden-Limburg is het Wilde zwijn sinds mensenheugenis bekend en met name in het Nederlands-Duitse natuurgebied de Meinweg leefde een grote populatie. Er zijn nooit dieren uitgezet, maar met rust gelaten zijn ze niet.

In de Nederlandse situatie zal, gezien de belangen van natuurbeheer en landbouw, jacht op zwijnen van tijd tot tijd niet zijn te voorkomen. Door middel van bejaging kan een bepaalde maximum populatieomvang worden aangehouden. Een verstandig wildbeheer levert zo een bijdrage aan de instandhouding van een zwijnenpopulatie ingebed in een naar ecologische maatstaven verantwoord natuurbeheer. Helaas mondt jacht op grofwild snel uit in voorrang van het jachtbelang boven andere belangen. Jacht wordt daarmee van een middel tot doel verheven. Het heeft er sterk de schijn van dat ook het afschotbeleid door de jagers van de wildbeheerseenheid "Roerstreek" meer wordt ingegeven door hun lust tot jagen dan door hun kennis van de draagkracht van het biotoop.

Reeds midden jaren '80 waren er twijfels over de wijze waarop de jagers de zwijnenpopulatie in de Meinweg beheerden. Dit resulteerde in een onderzoek uitgevoerd door medewerkers van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer. Zij gaven in hun rapport een groot aantal aanbevelingen ter verbetering van het zwijnenbeheer. Zo diende het merendeel van de 20 voerplaatsen te verdwijnen en zou het bijvoederen van de dieren worden beperkt tot de laatste wintermaanden. Uit hun berekeningen bleek, dat in het Nederlands-Duitse natuurgebied leefruimte voor een voorjaarsstand van 200 tot 250 zwijnen aanwezig is. De jachtdruk zou op deze omvang afgesteld moeten worden. Daarbij zouden de Nederlandse en Duitse jagers afspraken moeten maken over de te schieten aantallen, zodat de populatie op deze grootte gehandhaafd blijft. Ook dienden de jagers beter te letten op de leeftijd van de dieren en een groter percentage biggen te schieten. Het bleek namelijk dat oude dieren weinig voorkwamen. Een mooi rapport, maar als zovaak kwam er van de uitvoering weinig terecht.

De Nederlandse jagers voerden ook in 1991 massaal bij, op maar liefst 23 voerplaatsen gelegen voor 23 hoogzitten (Duitse jagers niet, omdat de jachtwet aldaar bijvoeren verbiedt). Ook van samenwerking tussen Nederlanders en Duitsers is niets terecht gekomen. Wel wordt er een groot percentage jonge dieren geschoten en schiet men nog slechts hoogstzelden een oud dier. Dit laatste zou een teken van verbetering kunnen zijn, maar het kan ook betekenen dat de dieren er niet oud worden. En dit laatste heeft helaas de meeste kans om waar te zijn.

In 1990 is de jachtdruk plotseling sterk verhoogd van 70 geschoten zwijnen in 1989 tot 170 in 1990. De oorzaak van deze stijging moet niet worden gezocht in een plotselinge stijging van de populatie, maar in een andere spreiding van de dieren over het gebied. De jaren '89 en '90 zijn veel droger geweest dan de voorafgaande jaren. Op de hoger gelegen delen van het gebied was geen open water meer te vinden, alleen het lager gelegen Nederlandse deel telde nog enkele vennen met water. Water is voor zwijnen onmisbaar, onder andere voor het nemen van modderbaden: het zoelen. Met de aangekoekte modder vegen ze de parasieten uit hun vacht. Juist het ontbreken van water in het Duitse deel veroorzaakte een trek naar het Nederlandse deel. Bovendien was daar door het jaarrond bijvoeren voldoende voedsel voorhanden. De concentratie nam toe en de Nederlandse jagers reageerden hierop met een verhoogd afschot. Deze verhoogde jachtdruk werd door de jagers beargumenteerd door te wijzen op de toename aan landbouwschade in '89/'90. Echter, de toename van de landbouwschade is ook een gevolg van het gebrekkig onderhoud van het raster, het plaatselijk moedwillig saboteren en het verplaatsen van het raster op het plateau waardoor enkele landbouwpercelen voor de zwijnen toegankelijk werden. Het verhoogde afschot heeft zijn uitwerking niet gemist: de zwijnen zijn uiterst schaars geworden op de Meinweg. De zomer van 1991 was eveneens erg droog. Op veel plaatsen verdween het open water en zelfs de meeste vennen vielen droog. De weinige overgebleven zwijnen concentreerden zich weer op het nog enigszins natte Nederlandse deel. De jagers waren van plan ook in 1991 een groot aantal zwijnen te bemachtigen. Het lukte ze niet er meer dan 74 te schieten, dit ondanks het feit dat ze over 129 afschotvergunningen beschikten. Zelf vinden de jagers dit aantal onverklaarbaar laag en denken ze, dat de zwijnen zich op Duits gebied bevinden. Nasporingen in het Duitse deel tonen dat ook daar vrijwel geen zwijnersporen te vinden zijn. De dieren zitten dus niet in Duitsland, dat kan ook niet, want ze zijn er niet meer.

De jagers van de wildbeheerseenheid "Roerstreek" kan men kwalijk nemen, dat ze de zwijnenpopulatie hebben overbejaagd. Bij hun staat duidelijk de lust tot jagen voorop en is beheer een verkooppraatje. Dit kan men verwachten: het is hun hobby. Door het 'gerommel' met het raster nam de schade toe en mocht ook buiten het jachtseizoen, dat loopt van 1 augustus tot en met 31 januari daaropvolgend, nog flink op de zwijnen worden gejaagd. Veel ergerlijker is het dat de rijksoverheid werkloos bleef toezien en reeds jarenlang teveel afschotvergunningen afgaf. Ook toen duidelijk werd dat de zwijnen dreigden te worden uitgeroeid. Zelfs nu in het totale Nederlands-Duitse leefgebied de stand is gedecimeerd tot enkele tientallen, weigert de overheid in te grijpen. In plaats van het openbreken van jachthuurcontracten wegens wanbeleid, worden dadelijk weer nieuwe vergunningen afgegeven. Bij een ongewijzigd beleid is het terecht dat het publiek bij Wilde zwijnen alleen aan de Veluwe denkt. Limburg is dan weer een stukje armer geworden.